

Suomalaisuuden representaatioita Ruotsissa

FT Lotta Weckström SUOMALAISUUDEN REPRESENTAATIOITA RUOTSISSA

Suomenkielinen tiivistelmä väitöskirjatutkimuksesta Representations of Finnishness in Sweden. Soveltavan Kielentutkimuksen Keskus, Jyväskylän yliopisto, 2008. s. 201

Käsittelen väitöskirjassani Representations of Finnishness in Sweden ruotsinsuomalaisten nuorten aikuisten käsityksiä suomalaisuudesta, Suomesta, suomenkielisydestä sekä kaksi- ja monikielisydestä Ruotsissa. Suomalaiset muodostavat Ruotsin suurimman vähemmistön ja ovat olleet vuodesta 1999 lukien yksi Ruotsin viidestä kansallisesta vähemmistöstä juutalaisten, saamelaisten, romanien ja tornionjokilaaksolaisten rinnalla. Suomen kielellä, ja muilla kansallisilla vähemmistökielellä, on Ruotsissa erityisasema ja ”suomalaiskysymys” on pitkälti myös kielikysymys.

Suomen kieli mielletään usein suomalaisuuden merkitsijäksi Ruotsissa, ehkä pitkälti siksi, että suomalaisten ja ruotsalaisten väliset kulttuuriset ja ulkonäölliset erot mielletään yleensä häviävän pieniksi. Tutkimuksessani keskityn 1960- ja 1970-luvuilla Ruotsiin siirtolaisiksi lähteneiden suomenkielisten suomalaisten toiseen sukupolveen. Olen rajannut tutkimuksen koskemaan ainoastaan suomenkielisiä suomalaisia, vaikka Ruotsiin lähti myös paljon ruotsinkielistä väestöä suurten muuttoliikkeiden vuosina 1960 ja 1970-lukujen taitteessa. Olen ennen kaikkea kiinnostunut arjenkokemuksista uudessa kieliympäristössä, ja suomenkielillä perheillä oli varsin toisenlaisia haasteita edessään kuin ruotsinkielisillä suomalaisilla. Tutkimus koostuu viidestä pääluvusta, joista ensimmäisessä kuvaan tutkimuksen taustaa ja teoreettisia lähtökohtia. Toisessa luvussa pohdin siirtolaisuutta, siihen liitettävää termistöä ja termistön muutoksia globaalissa mittakaavassa sekä esittelen aikaisempaa tutkimusta suomalaissiirtolaisista Ruotsissa ja muualla maailmassa. Kolmas luku keskittyy kenttätöihin, haastattelujen tekemiseen ja niin haastattelu- kuin analyysimetodin valinnan pohtimiseen.

Neljäs luku on suomalaisuuden representaatiorepertuaarien analyysi, ja etsii vastauksia kysymykseen ”mikä on suomalaisuutta Ruotsissa”. Viidennessä luvussa kokoan tutkimuksen keskeiset tulokset ja pohdin valitsemieni lähtökohtien, metodien ja analyysitavan sopivuutta, sekä hahmottelen tulevaisuutta.

Tutkimuksen kenttätöyt ja avainhenkilöt

Tutkimukseni on etnografinen haastattelututkimus, ja olen kerännyt haastatteluaineiston vuosien 2002 ja 2006 välisenä aikana Mälaren laakson alueella Keski-Ruotsissa. Ensimmäinen kenttätömatka suuntautui keväällä 2002 Köpingin kaupunkiin, joka sijaitsee aivan Mälaren laakson läntisimmässä pohjukassa. Vuonna 2004 tein kenttätöjakson Västeråsissa, vuosina 2005 ja 2006 haastattelin pääasiassa Tukholmassa asuvia henkilöitä. Aineistonkeruumetodinä käytin temaattisia haastatteluja, joita täydensin palautekeskusteluilla. Olen tehnyt kaikki haastattelut itse ja kielinä käytettiin – haastateltavan toiveen mukaan – ruotsia tai/ja suomea. Haastattelut tehtiin joko yksilöhaastatteluna tai ryhmässä. Haastattelin kaiken kaikkiaan 29 toisen sukupolven suomalaista, joista valitsin kymmenen avainhenkilöä, joiden haastatteluihin keksityn väitöskirjassani. Valitsin kultakin kenttätöalueelta kahdesta neljään edustajaa. Köpingin avainhenkilöt olivat ensimmäiset kontaktini suomalaisiin Ruotsissa, Västeråsissa haastattelin opiskelijoita ja äitejä, Tukholman alueella haastateltavia yhdisti lähiossa kasvaminen. Alla olevasta taulukosta käyvät ilmi kenttätöpaikkakunnat, kenttätöiden ajankohdat, avainhenkilöt ja tutkimuksen kannalta tärkeät henkilötiedot. Nimet ovat pseudonyymejä, jotka suurin osa avainhenkilöistä keksi itse itselleen.

TAULUKKO 1, Kenttätöalueet ja avainhenkilöt

Alue ja vuosi Ryhmä Avainhenkilöt

Köping 2002 Ensikontaktit Sandra, Maria

Västerås 2004 Äidit ja Opiskelijat Pia, Katariina, Madeleine, Felix

Tukholma 2004 Suburbaanit Sofia

Tukholma 2005 & 2006 Suburbaanit Aki-Petteri, Sanna, Emma

Avainhenkilöiden joukko koostuu kahdeksasta naisesta ja kahdesta miehestä. Vaikka ikäjakauma oli laajahko, nuorin on syntynyt 1983 ja vanhin 1969, jakoivat kaikki kokemuksen varttumisesta ”epätyypillisissä” perheessä Ruotsissa.

”Epätavallisia” perheitä teki suomalaissiirtolaistausta ja monilla suomenkieli kotikielenä. Vaikkei kaikissa perheissä puhuttukaan suomea, suomalaisuus, siirtolaisuus ja niiden kautta erilaisuuden kokemukset olivat vahvasti mukana kaikkien avainhenkilöiden varttumisessa. Kun määrittelen tutkimukseni käsittelevän suomalaissiirtolaisten toista sukupolvea, on hyvä hieman tarkastella sukupolven käsitettä. Siirtolaisuustutkimuksessa sukupolvien laskeminen aloitetaan yleensä niistä henkilöistä, jotka tekivät fyysisen siirtymisen maasta toiseen (Perelman & Waldinger 1997). Niinpä ne suomalaiset, jotka saapuivat Ruotsiin, muodostavat ensimmäisen sukupolven ja heidän lapsensa ovat toisen sukupolven suomalaissiirtolaisia ja näiden lapset puolestaan muodostavat kolmannen sukupolven. Suurin osa avainhenkilöistä on syntynyt Ruotsissa ja ne muutamat, jotka olivat syntyneet Suomessa, olivat vauvoja saapuessaan Ruotsiin. Yhden avainhenkilön suomalainen äiti oli syntynyt Ruotsissa, joten periaatteessa tämän henkilön voitaneen katsoa kuuluvan suomalaissiirtolaisten kolmanteen sukupolveen. Käytän haastateltavista kuitenkin yleisnimitystä toinen sukupolvi, koska he kaikki jakavat yhteisen avainkokemuksen suomalaissiirtolaisten lapsina varttumisesta Ruotsissa 1970- ja 1980-luvulla.

Suomalaissiirtolaisten kontekstissa tämän tutkimuksen avainhenkilöt ovat samaa kokemuksellista sukupolvea vaikka nuorimman ja vanhimman välissä on 16 vuotta. (kts. Snellman 2003; Hoikkala 1999). Viitekehys – kielenkäyttö muokkaa maailmaa Tutkimukseni perustuu sosiaalisen konstruktionismin lähtökohtaan maailman ja sosiaalisten todellisuuksien rakentumisesta. Pääpiirteissään tämä tarkoittaa sitä, että sosiaaliset todellisuudet ja rakentuvat ihmisten välisen vuorovaikutuksen kautta. Kieli ja kielenkäyttö ovat keskeisessä asemassa (Gerger 1994, 1999; Shotter 1993). Tämä lähestymistapa painottaa erityisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä elämän dialogisuuden roolia, ja sen kiinnostuksen kohteet ovat ennen muut sosiaaliset yhteisöt ja niiden vaikutus yksilön diskursseihin (Burr 1996). Yksi lähestymistavan perusolettamuksista on, että kielenkäyttö rakentaa yhteisöjä ja on keskeinen osa yhteisöjen toimintaa. Kieli siis luo ja muokkaa maailmaa, kielenkäytön kautta me toistamme tai muutamme käytäntöjä.

Avainhenkilöiden puhuessa suomalaisuudesta he käyttävät tarjolla olevia konsepteja suomalaisuudesta, suomalaisuuden diskursseja toistaen ja tuottaen suomalaisuutta Ruotsissa. Sosiaaliselle konstruktionismille on ominaista käsitys siitä, että kaikki tieto on sidoksissa historialliseen ja kulttuuriseen ympäristöönsä eikä mitään voida käsitellä objektiivisesti tai irrallaan historiallis-kulttuurisesta kontekstista. Kielenkäyttö on kontekstisidonnaista ja kieli rakentaa merkityksiä.

Kielellä on ihmisyyhteisössä sosiaalinen tehtävä (Luukka 2000:138). Esimerkkinä tiedon ja ”faktan” historiallis-kulttuurisesta yhteydestä voimme tarkastella kaksikielisyteen liitettyjä käsityksiä ja ”tutkimustietoa”. 1970- luvulle asti kaksikielisyttä pidettiin tutkitusti äärimmäisen haitallisena kasvavan lapsen kehitykselle. Nykytutkimuksen valossa kaksikielisyys mielletään harmittomaksi, jopa ajattelua ja aivopuoliskojen vuoropuhelua vilkastuttavaksi, positiiviseksi asiaksi. Monikielisyyskeskustelu on muuttunut voimakkaasti sitten 1970-luvun kyseenalaistaen yksikielisyden hegemoniaa (Pavlenko & Blackledge 2003; Blommaert 2005; Dyers 2008; Pavlenko 2005; Piller 2002).

Analyysimetodi ja keskeiset tulokset

Analyysimetodiksi olen valinnut representaatiorepertuaarien analyysin. Tutkimukseni viitekehyksessä olisi mahdollista käyttää myös muun muassa diskurssianalyysia, keskusteluanalyysia tai sisällönanalyysia. Olen valinnut representaatiorepertuaarien analyysin siksi, että olen kiinnostunut kielenkäytöstä; siitä, miten ihmiset puhuvat suomalaisuudesta, suomenkielisyydestä tai siirtolaisista Ruotsissa, enkä niinkään siitä, miten ”totta” heidän tarinansa ovat. Haastattelujen sisältö on tietysti keskeinen, mutta kiinnostukseni ja analyysin kohteena ovat puhumisen tavat, eli se, miten avainhenkilöt rakentavat suomalaisuuden diskurssia haastatteluissa. Kieli luo maailmaamme ja representaatiorepertuaarien analyysi tarjoaa mielestäni puhumisen tapojen kattavimman analyysin sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä.

Representaatiorepertuaarit: kieli ja yhteisöt & erilaisuus, me vs. muut

Nostin haastatteluaineistosta tarkastelun kohteeksi kaksi keskeistä representaatiorepertuaaria, joiden kautta avainhenkilöt tuottivat suomalaisuutta: kieli ja yhteisöt sekä erilaisuus, me vs. he. Ensin mainittu repertuaari käsittelee suomen keiltä ja ruotsia, kaksikielisyttä sekä kielitaitoa, jälkimmäinen rakentuu eri ryhmien vertailusta sekä eroja ja yhtäläisyyksien etsimisestä. Kieleen liittyvät teemat, kuten suomenkielisyys ja kaksikielisyys osana avainhenkilöiden arkea muodostivat ehdottomasti laajimman ja produktiivisimman representaatiorepertuaarin.

Erilaisuus, me vs. he, muodosti toisen, laajan representaatiorepertuaarin, jossa avainhenkilöt puntaroivat omaa erilaisuuden ja samanlaisuuden kokemustaan ”100 % ruotsalaisiin” nähden.

TAULUKKO 2, Suomalaisuuden representaatiorepertuaarit

Kieli ja yhteisöt Suomen / ruotsin käyttäminen, vähemmistökieltä puhuvassa perheessä varttuminen, suomen/ruotsinkielinen koulu, suomenkieliset yhteisöt, perheet, suku, urheiluseurat, kerhot, koululuokat, suomenkielinen kirkko osana Ruotsin kirkkoa jne.

Erilaisuus, me vs. he Ryhmien välisten erojen diskurssiivinen rakentuminen. Puhumisen tavat: stereotyyptit, huumori, imitaatiot ja aksentit.

Kaikilla avainhenkilöillä oli ainakin yksi suomenkielinen vanhempi, ja monien lapsuudenkodeissa puhuttiin pääasiassa suomea. Kahdeksalle kymmenestä avainhenkilöstä suomi oli ensimmäinen kieli, jota he oppivat puhumaan. Ruotsin kieleen monet tutustuivat pihaleikeissä ruotsinkielisten lasten kanssa tai vasta 7-vuotiaana oppivelvollisuuden myötä. Viisi kymmenestä kävi suomenkielistä peruskoulua, paikkakunnasta ja vanhempien aktiivisuudesta riippuen, neljästä yhdeksään vuotta, ja kaikki kuvasivat suomenkielisellä luokalla opiskelemista erinomaisen hyväksi asiaksi. Vaikka koulu osoittautuikin voimakkaaksi identiteetin muovaajaksi, se ei kuitenkaan ollut ainut suomalaisen identiteetin luoja. Avainhenkilöiden mukaan koti ja perhe tapoineen ovat suomalaisen identiteetin, kielitaidon ja suomalaisten tapojen tärkeimmät luojat ja ylläpitäjät. Kaikki korostivat kotien vastuuta suomenkielisyyden ja suomalaisten tapojen jatkumon kannalta. (vrt. Edwards 2006:6, kts. myös Österlund-Pötszh 2003) Kaikkien avainhenkilöiden mielestä suomen kielen taito ja suomalainen tausta olivat positiivisia ja iloisia asioita. Joskus suomen kieli miellettiin lähinnä kommunikaatiovälineeksi, toisinaan se taas sai henkilökohtaisempia ulottuvuuksia ja kielestä puhuttiin sydämen kielenä. Suomen kieli oli monelle kodin ja tunteiden kieli, joka kuuluu yksityiselle alueelle, ruotsi sen sijaan oli julkisen alueen kieli ja sillä puhuttiin tärkeistä asioista (ks. Piller 2002, Pavlenko 2005). Avainhenkilöiden mukaan ruotsalainen yhteiskunta ei arvosta kaksikielisyyttä kieliparin ollessa suomi-ruotsi, mutta tämä ei näyttänyt haittaavan tutkimukseen osallistuneita. Päinvastoin, avainhenkilöt kumosivat ajatuksen, jonka mukaan vähemmän arvostettujen vähemmistökielten puhujathakevat etäisyyttä ei-arvotettuun kieleen ja kulttuuriin. (vrt. Ågren 2006: 167– 169, Lainio 1996: 271–272.)

Tutkimukseen osallistuneiden kielitaidosta riippumatta suomenkielisyydellä on voimakas symbolinen ulottuvuus. Nämä tulokset alleviivaavat kielen sosiaalista luonnetta ja kielen merkitystä yhteisöille. Kielikysymys on aina myös poliittinen. Kun pohditaan vähemmistökieliä tai kaksikielisyyttä, etsitään väistämättä myös vastausta kysymykseen siitä, miten merkittävä yhteinen kieli on etniselle identiteetille ja yhteisölle. Kielikysymyksen poliittisuudesta kertovat myös haastattelujen kohdat, joissa avainhenkilöt pohtivat omaa, yhteisön ja yhteiskunnan vastuuta suomenkielisyyden jatkumisessa.

Valtaosan mielestä vähemmistökielistä huolehtiminen kuuluu kodille, ja harva oli valmis pyytämään yhteiskunnalta suomenkielisiä palveluita, vielä harvempi oli valmis konkreettisiin toimiin suomenkielisyyden turvaamiseksi. Etnisyys näyttäytyi ehdottoman yksityisenä ja kuului kodin seinien sisälle. Kielen ja yhteisöjen representaatiorepertuaarin lukeutuvat myös sellaiset yhteisöt, joiden ensisijainen funktio ei enää ole suomenkielisten henkilöiden tapaaminen. Tästä esimerkkinä on Köpingin pesäpallojoukkue, jonka suomenkielisyyden on hitaasti hävinnyt uusien suomea taitamattomien jäsenten liittyessä joukkueeseen. Pesäpallon pelaaminen sen sijaan on edelleen suomalaista toimintaa, vaikkei sitä pelatessa suomea enää puhutakaan.

Suomalaisten kerhojen ja yhdistysten merkitys on muuttunut kuluneiden vuosikymmenten aikana: vain aniharva toisen sukupolven suomalainen kaipaa suomenkielistä yhdistystoimintaa. Haastatteluissa keskusteltiin vilkkaasti urheilusta ja urheilutapahtumista sekä niiden merkityksestä etniselle identiteetille. Monet avainhenkilöt käyttivät urheilutapahtumien ja etnisyyden yhtälöstä puhuessaan huumoria, kliseisiä kansallisuuksien karikatyyrejä, ironiaa ja urheilusta puhuttaessa on mukana paljon naurua. Huumorilla puhuja saa luotua etäisyyttä aiheeseen ja vedettyä rajan itsensä ja aiheen välille. (ks. Billig 1995, Condor 2000.) Jotkut urheilutarinat olivat myös yksinkertaisesti hulvattoman hauskoja ja naurua syntyi paljon myös ilman ironiaa ja kliseitä.

Ne, jotka eivät osanneet lainkaan suomea, antoivat suomen kielelle ”mystisiä” piirteitä, kielitaidon uskottiin avaavan uusia ulottuvuuksia suomalaisessa kulttuurissa, jopa olevan yksi ja sama asia. Mielikuva kielen ja kulttuuri symbioottisesta suhteesta ei ole yllättävä, päinvastoin, se on varsin yleinen käsitys. Siirtolaisuuden kontekstissa kieltä

rinnastetaan kulttuuriin jopa niin, että kielen hiipumisen myötä kulttuurin otaksutaan häviävän (esim. Lainio & Leppänen 2005). Löydökseni tämän asian tiimoilta puhuvat toista kieltä: avainhenkilöille suomenkielisyys ei ollut sama asia kuin suomalaisuus tai suomalainen kulttuuri. Moni korosti suomenkielisyyden merkitystä, mutta ei sulkenut sitä mahdollisuutta pois, että joku voi kokea itsensä suomalaiseksi jaolla ”ihan hyvä suomalainen” vaikkei puhuisikaan suomea.

Haastatteluaineisto osoittaa, että suomalaisuus ei välttämättä katoa vaikkei suomen kieltä puhuttaisikaan muualla kuin kodeissa ja/tai elämän kapeilla osa-alueilla. Tämän lisäksi totean, että suomen taitamattomuus ei välttämättä korreloi mitenkään subjektiivisen suomalaisuuden kokemuksen kanssa. Kielikysymys osoittautui hyvin monimutkaiseksi ja haastatteluista löytyy paljon puntarointia, ristiriitaisia mielipiteitä ja kiivastakin väittelyä, jota haastateltavat käyvät useimmiten itsensä kanssa. Tulkitseen ristiriitaiset mielipiteet ja väittelyt esimerkeiksi identiteettien rakentumista dialogisena prosessina. Kun identiteeteistä neuvotellaan, käymme vuoropuhelua toisinaan hiljaisestiitsemme kanssa, joskus äänekkäästi muiden kanssa. Etniset identiteetit, suomalaisuus mukaan lukien, ovat aina potentiaalisia kyseenalaistamisen kohteita, ne eivät ole koskaan itsestäänselvyyksiä vaan ryhmään kuulumisen ja poissulkemisen prosessi on jatkuvaa liikettä (ks. Verkuyten & de Wolf 2002: 373; Pavlenko & Blackledge 2003). Monet avainhenkilöt kertoivat kiivaista sananvaihoista ja vaikeistakin tilanteista, joissa heidän suomalaisuutensa tai ruotsalaisuutensa on kyseenalaistettu jopa julkisesti nolaamalla. Erityisen mielenkiintoista erilaisuuden tarkastelussa onkin erilaisuuden ja samanlaisuuden voimakas ristiriita. Yhtäältä suomalaisuutta ja ruotsalaisuutta kuvataan niin samankaltaisiksi, että kielen lisäksi eroja on mahdotonta nimetä, ja suomalaisten sosiaalisen imagon komeettamainen nousu Ruotsissa selitetään suomalaisten ja ruotsalaisten samanlaisuudella. Toisaalta haastateltavat korostivat voimakkaasti suomalaisuuden erilaisuutta ruotsalaisuuteen verrattuna. Ristiriita luo neuvotteluja, uusia konstruktioita ja merkityksiä – suomalaisuus muuttuu jatkuvasti. Neuvottelujen kautta syntyvät uudet merkitykset koetaan usein miten vapauttavina, uusina mahdollisuuksia olla suomalainen, ruotsinsuomalainen, jopa ruotsalainen, tai vaihtelevasti jokaista.

Dynaamisuus ja näyttääkin olevan merkittävin nimittäjä toisen sukupolven suomalaisuudelle Ruotsissa. Muutos ja sen pelko voivat toisaalta aiheuttavat myös huolta, surua siitä, että suomen kieli ja sen myötä myös suomalainen kulttuuri katoavat pyyhkien suomalaisuuden Ruotsissa jäljettämiin. Tiivistän toteankin: Suomalaisuus on abstrakti rakennelma, mielikuvituksen tuote, joka on jatkuvassa liikkeessä. Suomalaisuuden perinteikkäät elementit kuten saunominen ja sisu olivat toki merkittäviä suomalaisuuden määrittelemisen prosessissa, mutta niiden keskeinen asema on selkeästi väistymässä uusien määritelmien tieltä. Identiteetit muuttuvat neuvottelujen myötä ja tämän päivän nuorten aikuisten suomalaisuus Ruotsissa on hyvin toisenlainen kuin heidän vanhempiensa sukupolven suomalaisuus. Ja varmasti myös erilainen kuin tulevien sukupolvien suomalaisuus tulee olemaan.

Tiivistelmässä viitatus lähteet:

Billig, M. 1995. *Banal Nationalism*. London: Sage. Blommaert, J. 2005. *Discourse. A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press. Burr, V. 1996. *An introduction to social constructionism*. London: Routledge. Condor, S. 2000. *Pride and Prejudice: Identity and Management in English People's Talk about this Country*. *Discourse & Society* 11 (2), 175–205. Dyers, C. 2008. *Truncated Multilingualism or Language Shift? An Examination of Language Use in Intimate Domains in a New Non-Racial Working Class Township in South Africa*. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* (29), 2, 110–126. Edwards, J. 2006. *Players and Power in Minority-group Settings*. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 27(1), 4–21. Gerger, K.J. 1999. *An Invitation to Social Construction*. London: Sage. Gerger, K.J. 1994. *Relatives and Relationships*. *Soundings in Social Construction*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press. Hoikkala, T. 1999. *Suuret ikäluokat ja työ*. In R. Parikka (ed.) *Suomalaisentyön historiaa. Korvesta konttoriin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Lainio, J. & Leppänen, A. 2005. *Sverigefinnars tankar om finskans möjligheter och rättigheter i Stockholm och Mälardalen - En intervjustudie*. Rapport till Utredningen om finska språket i Stockholms- och Mälardalsregionen (Ju 2004:01). Finskt språk- och kulturcentrum, Mälardalens högskola. / Justitiedepartementet, Stockholm. Appendix 7 in SOU 2005: 40, *Rätten till mitt språk, Förstärkt minoritetsskydd. Delbetänkande från Utredningen om finska och sydsamiska språken*, 493–681. Lainio, J. (ed.) 1996. *Finnarnas historia i Sverige 3. Tiden efter 1945*. Helsingfors: Finska Historiska Samfundet & Stockholm: Nordiska Museet. Luukka, M.-R. 2000. *Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksentaustaoletukset*. In: K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (eds.) *Kieli, diskurssi ja yhteisö*. Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 133–160. Pavlenko, A. 2005. *Emotions and Multilingualism*. Cambridge: Cambridge University Press. Pavlenko, A. & Blackledge,

A. (ed.) 2003. *Negotiation of Identities in Multilingual Contexts*. Clevedon: Multilingual Matters. Piller, I. 2002. *Bilingual couples talk: the discursive construction of hybridity*. Amsterdam/Philadelphia. John Benjamins. Perelmann, J. & Waldinger, R. 1997. *Second Generation Decline? Children of Immigrants, Past and Present – A Reconsideration*. *International Migration Review* 31(4), 893–922. Shotter, J. 1993. *Conversational realities: Constructing life through language*. London: Sage. Snellman, H. 2003. *Sallan suurin kylä - Göteborg*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Verkuyten, M. & de Wolf, A. 2002. *Being, Feeling and Doing: Discourses and Ethnic Self-definitions among Minority Group Members*. *Culture and Psychology* 8 (4), 371–399. Ågren, M. 2006. *Är du finsk, eller...? En etnologisk studie om att växa upp och leva med finsk bakgrund i Sverige*. Stockholm: Arkipelag. Österlund-Pötzsch, S. 2003. *American Plus. Etnisk identitet hos finlandssvenska ättlingar i Nordamerika*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

Väitöskirja tarkistettiin Jyväskylän yliopistossa alla olevankutsun pohjalta: REPRESENTATIONS OF FINNISHNESS IN SWEDEN. Esitetään Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan suostumuksella julkisesti tarkastettavaksi yliopiston Paulaharjun salissa (Villa Rana), kesäkuun 18. päivänä 2008 klo 12. Academic dissertation to be publicly discussed, by permission of the Faculty of Humanities of the University of Jyväskylä, in Paulaharju (Villa Rana), on June 18 at 12 o'clock noon. Jyväskylän yliopisto Väitöskirja on digitaalisessa muodossa luettavissa Ruotsinsuomalaisen arkiston tiloissa.